

RAHANDUS-
MINISTEERIUM

MINISTRY of FINANCE of the REPUBLIC of ESTONIA

Hr Andres Anvelt
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 20.11.2014 nr 7-7/14-9016

Meie kuupäev digitaalallkirjas nr 1.1-
11/15128-1

Ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projekt

Austatud minister

Rahandusministeeriumi hinnangul on süsteemse ja põhjaliku analüüsi läbiviimine ühinguõiguse valdkonnas väljapakutud kujul põhjendatud ning lähteülesande projektis esitatud probleemide kaardistus adekvaatne.

Arvestades maailmas viimase kahekümne aasta jooksul aset leidnud tehnoloogilisi muudatusi, on oluline hinnata, kas Eesti ühinguõiguse regulatsioon kasutab piisavalt ära tekkinud võimalusi majanduskeskkonna konkurentsivõime suurendamiseks ja kas sealjuures jääb piisavalt kaitstuks selle usaldusväärsus. Tuleb silmas pidada, et Eesti ühinguõigusele suuresti eeskujuks olnud Saksamaa ühinguõiguse kujunemise ajal ei olnud majanduskeskkond ja turud veel globaliseerunud. Kodifitseerimisprojekti laiem eesmärk peaks seega olema analüüsida kehtiva ühinguõiguse sobivust infoühiskonnas ja majanduse struktuursete muutuste tingimustes.

On aga kaheldav, kas kodifitseerimise esemesse peaksid kuuluma finantsvaldkonna eriseaduste küsimused, v.a. EVKS. Lk-1 16 loetletud finantsvaldkonna eriseadused ei ole oma olemuselt eraõiguse valdkonda kuuluv ühinguõigus, vaid finantssektori usaldusväärse regulatsioon (i.k. *prudential regulation*), s.o. majandushaldusõigus. Finantsvaldkonna eriseaduste normid tuginevad valdavalt Euroopa Liidu õigusele. Ühinguõigusega puutumuses olevad sätted kuuluvad enamikus ettevõtja tegevusloa kontrolliesemesse¹ ja nende rikkumine on pädeva järelevalveasutuse poolt sanktsioneeritav. Näiteks krediitiasutuste puhul kuulub sellise järelevalve alla õigusaktides ja Euroopa Pangandusjärelevalve poolt kehtestatud regulatiivsetes tehnilistes standardites sätestatud töö tasustamise põhimõtete ja muude nõuete järgimine.

Eelnevast hoolimata on mitmed teised Rahandusministeeriumi vastutusalasse kuuluvad õigusaktid ja -valdkonnad on kodifitseeritava valdkonnaga tihedas seoses (olete lähteülesandes viidanud mh raamatupidamise seadusele, audiitortegevuse seadusele, riigivaraseadusele ja maksuseadustele), mistõttu palume võimalust määrata kodifitseerimiskomisjoni ka oma esindaja, et võimaldada valmiva analüüsiga tutvumist ning kohaste soovitude esitamist võimalikult varajases staadiumis.

Kordamata üle oma 14.10.2014 kirjas toodud ettepanekuid, edastame siinkohal veel mõned märkused ja

¹Nt hääletamiskeelu rikkumise tagajärjed, juhtorgani liikmetele esitatud nõuetele mittevastavus jne, on finantsvaldkonna ettevõtja avalik-õiguslikud tegevusnõuded, mis kuuluvad tegevusloa kontrolliesemesse ja pole käsitletavad ühinguõigusena.

teemad, millele võiks plaanitava analüüsi käigus tähelepanu pöörata.

Väärtpaberi mõiste ulatuse täpsustamine

Ühinguõiguse üheks oluliseks osaks võib pidada ühingu omandiõigust väljendavate väärtpaberite käibekorraldust. Seetõttu teeme ühinguõiguse kodifitseerimise raames ettepaneku täpsustada ja vajadusel ühtlustada erinevates seadustes kasutatava väärtpaberi mõistet. Väärtpaberi mõiste ulatus ja sellega seonduvad õiguslikud tagajärjed ei ole meie hinnangul hetkel piisavalt selgelt ja läbipaistvalt esitatud.

Näiteks on praktikas korduvalt tõusetunud küsimus, kas Euroopa Liidu õigusest üle võetud finantstagatise regulatsioon peaks kohalduma ka osühingu osadele. 30.06.2011 jõustunud asjaõigusseaduse § 314¹ ei välista selgesõnaliselt osühingu osasid väärtpaberite ringist, millised võivad olla finantstagatiseks. Vastava siseriikliku finantstagatiste regulatsiooni aluseks olnud Euroopa Liidu õigus seob väärtpaberi, mis võib olla finantstagatise esemeks selgemalt kapitaliturgudel kaubeldavuse/üleantavuse tingimusega. Vabalt võõrandatava väärtpaberi (inglise keeles *transferable security*) mõiste tuleneb finantsinstrumentide turge reguleerivast nn MiFID direktiivist².

See, mida mõista kaubeldavuse või mitte-kaubeldavuse all, ei ole õigusaktides üheselt määratletud. Igakordselt osühingu osa kaubeldavuse/üleantavuse hindamine, arvestades näiteks ostueesõiguse võimalust, võib olla suhteliselt keeruline ja kulukas. See võib tekitada olukorra, kus vastav isik (nt krediidasutus või registripidaja) peaks finantstagatise seadmise soovi korral igakordselt osade suhtes läbi viima põhjaliku analüüsi. Lisaks võib see tekitada ridamisi uusi õiguslikke probleeme, näiteks mis saab juhul, kui finantstagatiseks seatud osa enam hiljem nendele tingimustele ei vasta (muudetakse põhikirja) jne. Seetõttu oleks mõistlik analüüsis hinnata, kas ja mis tingimustel peaks osühingu osa või ka mõned teised äriseadustikus reguleeritud ühingute väärtpaberid kuuluma väärtpaberituru seaduses esitatud väärtpaberite loetellu.

Lisaks võiks väärtpaberi mõiste ühtlustamise eesmärgil hinnata, kas võlaõigusseaduses kasutatav väärtpaberi regulatsioon, näiteks vekslid ja tšeki põhjalik õiguskäibe regulatsioon, vastab tänapäeva elektrooniliste maksevahendite jm väärtpaberite käibekorralduste põhimõtetele. Selles võttes võiks analüüsi põhjal esitada ka ettepanekud väärtpaberite keskregistris registreerimata väärtpaberite, näiteks Eesti krediidasutuste vahendusel hoitavate teiste riikide äriühingute väärtpaberite, käibekorralduse reguleerimiseks.

Analüüsi üheks järeltuleks võib näiteks olla, et Eesti õiguskorras oleks mõistlik piirduda vaid kahe väärtpaberi mõistega: kaubeldavad väärtpaberid, millele vastab eelkõige väärtpaberituru seaduses esitatud väärtpaberi mõiste ja mittekaubeldavad väärtpaberid, kuhu kuuluksid kõik ülejäänud väärtpaberite kujul õigused.

Väärtpaberite pantimine

Toetame seisukohta, et revisjoni käigus tuleb analüüsida osühingu osade registreerimise problemaatikat ning välja töötada terviklik osade registreerimise lahendus ning analüüsida mittekonstitutiivse kuid avalikult usaldusväärne osanike nimekirja/registri ning konstitutiivse pandiregistri loomise võimalusi. Eelistaksime aga, et väärtpaberite pantimisega seotud küsimusi analüüsitakse veelgi laiaulatuslikumalt. Ettevõtluskliima kaasajastamise huvides ja eriti äriühingute krediitvõimelisuse tagamise seisukohalt on oluline süsteemse analüüsi abil välja töötada ettepanekud väärtpaberite pandiõiguste täpsustamiseks. Varaliste õiguste pantimise regulatsiooni puudujääkidele on selgelt tähelepanu juhtinud dots. Villu Kõve oma doktoritöös „Varaliste tehingute

² <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0065&from=EN>

süsteem Eestis³, märkides, et antud küsimus vajaks „kapitaalset revisjoni“⁴. Kodifitseerimise projekti raames ei tohiks piirduda ainuüksi osade pantimise problemaatikaga. Toetame seisukohta, et **väärtpaberite pantimise küsimused vajavad süsteemset lahendust, mille aluseks oleks kontseptuaalselt arusaadav lähenemine õiguste tagatisena kasutamise suhtes**. Muuhulgas tuleks analüüsida väärtpaberi emiteerinud äriühingu lõpetamisega kaasnevat väärtpaberi pandiõiguse aspekte ja EVK-s esindajakontol hoitavate väärtpaberite tagatiseks andmist.

Börsiühingutele kohalduva ühinguõigusliku regulatsiooni täpsustamine

Toetame ühinguõiguse kodifitseerimise lähteülesande projektis (edaspidi *lähteülesanne*) esitatud lähenemist, mille kohaselt tuleb analüüsida, millised peaksid põhimõtteliselt olema osaühingu, aktsiaseltsi ja börsil kaubeldava aktsiaseltsi regulatsioonide lähtekohad ning millistes küsimustes peaksid regulatsioonid olema võimalikult ühetaolised ja millistes küsimustes kindlasti erineva.

Äriseadustikus on sätestatud mitmed börsiühingutele kohalduvad nõuded, näiteks üldkoosoleku regulatsioon, ülevõtmispakkumise tingimused ja mitterahaliste sissemaksete tegemise tingimused. Analüüsis võiks hinnata, kas börsiühingute regulatsioon oleks tervikuna mõistlik sätestada väärtpaberituru seaduses. Seejuures tuleks arvestada ka Euroopa Komisjoni plaani börsiühingute regulatsiooni muutmiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2007/36/EÜ raames.

Erinevate ühinguvormide regulatsiooni paindlikumaks muutmine

Toetame ka lähteülesandes esitatud eesmärgi analüüsida millisel viisil oleks võimalik osaühingu ja aktsiaseltsi regulatsioone muuta iduühingute asutajate ja nendesse investeerijate jaoks senisest atraktiivsemaks ja millised on täis- ja usaldusühingu regulatsioonide peamised probleemid ja kas need regulatsioonid vajavad põhimõttelist muutmist.

FinanceEstonia tellimisel valmis 2013.a Mihkel Kolk'i ja Antti Perli koostatud usaldusühingu kui investeerimisfondi juriidilise vormi analüüs, milles esitatud ettepanekuid on arvestatud ka uue investeerimisfondide seaduse eelnõu koostamisel. Soovitame vastavas analüüsis esitatud probleemkohti arvestada ka usaldusühingu äriseadustiku regulatsiooni analüüsimisel. Võimalik, et mitmeid viidatud analüüsis esitatud ettepanekuid oleks mõistlik arvestada ka äriseadustiku muutmisel.

Registripidamise regulatsiooni täpsustamine

Pooldame lähteülesandes seatud eesmärgi analüüsida Eesti väärtpaberite keskregistri kitsaskohti ühinguõiguse vaatepunktist, arvestades ka vastava Euroopa Liidu õigusega, eelkõige keskregistrite pidajate tegevust reguleeriva nn CSDR määrusega⁵.

Rahandusministeeriumi tellimisel valmis 2012. a Aavik & Partnerid Advokaadibüroo koostatud uuring väärtpaberite registripidamise korralduse võimaluste ja tulevikulahenduste kohta. Soovitame Eesti väärtpaberite keskregistri pidamise kitsaskohtade hindamisel ka nimetatud uuringuga tutvuda.

Muud märkused

Lk 38 öeldakse: „Analüüsimisel tuleb arvesse võtta ka OECD Corporate Governance'i printsiipe ning Eestit puudutavaid rahvusvahelisi raporteid (nt OECD raportid, Maailmapanga Ease of Doing Business raportid, Maailma Majandusfoorumi (World Economic Forum, WEF) raportid,

³ Vt. täpsemalt *Kõve Villu*. Varaliste tehingute süsteem Eestis. Doktoritöö. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2009. lk 279-280;

⁴ Vt. samas lk 354.

⁵ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0909&from=EN>

Rahvusvahelise Valuutafondi (*International Monetary Fund, IMF*) raportid), eesmärgiga parandada võimalusel Eesti kohta nendes raportites. Samuti tuleb käsitleda Euroopa ühingute mudelseadust (*European Model Company Act, EMCA*)“. Juhime tähelepanu, et nimetatud pole Euroopa Nõukogu Moneyval'i ekspertkomitee raportit, mis kinnitati septembris 2014. ja milles antakse konkreetsed soovitusel ühinguõiguse parandamiseks - FATF soovitusel 24 täitmiseks. Palume lisada viide ka Moneyvali lõppraportile.

Lk 73 viimases lõigus öeldakse: „Analüüsimisel tuleb muu hulgas arvesse võtta direktiivist 2000/12/EÜ tulenevaid nõudeid.“ Juhime tähelepanu, et eelviidatud direktiiv tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 14.juuni 2006.a. direktiiviga 2006/48/EÜ (vt. art 158 ja Lisa XIII A ja B osa), mis on omakorda kehtetuks tunnistatud Euroopa Parlamendi ja Nõukogu 26.juuni 2013.a. direktiiviga 2013/36/EL. Eeltoodud direktiiv ei reguleeri pangakontodele rahalise sissemakse tegemise küsimusi. Palume ekslik viide direktiivile 2000/12/EÜ kustutada.

Lk 74 kolmandas lõikes öeldakse: „Analüüsida tuleb, kas pangakonto kasutamise piirang kuni ühingu registrisse kandmiseni on otstarbekas.“ Leiame, et eeltoodu ei pole kindlasti pelgalt otstarbekuse küsimus, vaid seostub eelkõige asutamisel oleva juriidilise isiku õigus-ja teovõime temaatikaga.

Lk 125 käsitletakse allutatud laenu problemaatikat ja öeldakse: - „Eesti ühinguõiguse valdkonna õigusaktid sõnaseletget allutatud laenu regulatsiooni ei sisalda.“ Märgime, et allutatud laenude regulatsioon on kehtinud krediitiasutuste seaduses, väärtpaberiturul seaduses ja käesoleval ajal tuleneb antud regulatsioon määrusest 2013/575/EL.

Revisjoni objektiks võiksid olla mitte ainult allutatud laenud, vaid ka muud kapitali hübriidinstrumendid, et parandada reaalsektori ettevõtjate kapitali kaasamise võimalusi.

LK 136 punkt f) „Vara kuuluvus pärast juriidilise isiku registrist kustutamist“

Palume analüüsi koostamisel lisaks väljatoodule silmas pidada probleeme, mis seostuvad lõpetatud raha- ja väärtpaberikontodega probleemi. Kui rahakonto jääk ei ole märkimisväärne, ei pruugi ükski isik olla huvitatud aktiivsete sammude selle sulgemiseks.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

Maris Lauri
Minister

Taivo Põrk
611 3585 taivo.pork@fin.ee
Ardo-Heiki Ingar
611 3211 ardo-heiki.ingar@fin.ee
Kadri Siibak
611 3718 kadri.siibak@fin.ee

